

Chu Văn An – Ngã i thầy chu n m c c a Vi t Nam muôn i

Sinh th i, Chu Văn An luôn luôn i c dân chúng ca ng i v ph m ch t thanh cao tuy t v i c a ông. Ông i c tôn là V n th s bi u, nghĩa là ngã i thầy chu n m c c a Vi t Nam muôn i.

Chu Văn An (1292 – 1370) còn i c g i là Chu An, Chu Văn Trinh, t là Linh Tri t, hi u là Ti u n, ngã i thôn Văn, xã Quang Li t, huy n Thanh Đàm (nay là Thanh Trì), Hà N i. Nh ng ghi chép v nghi p h c c a ông thu thi u th i hi n không th ng nh t.

Có sách ghi ông thi đ Thái h c sinh (Ti n s), i có ý ki n khác cho r ng ông không đ đ t gì. Đ i Vua Tr n Minh Tông, Chu Văn An đ i c m i ra gi ch c T nghi p Tr ng Qu c T Giám.

Đ n đ i Tr n D Tông, ông t ch c v i n t i Làng Ki t Đ c, Huy n Chí Linh (H i D ng), làm nhà g a hai ng n núi K Lân – Ph ng Hoàng và m tr ng d y h c.

Ít năm sau khi lên ngôi, Vua Tr n D Tông có ch tri u Chu Văn An h i tri u nh ng ông t ch i nên Vua t ý gi n đ . Thân m u Vua là Hoàng Thái h u B o T khuy n: "Ngã i y là b c cao hi n, Thiên t không có quy n b t ngã i ta làm t i đ c".

Khi Tr n Ngh Tông lên ngôi, có m i nh ng ông ch v Kinh chúc m ng, r i tr i núi cũ, không nh n ch c t c. Sau khi Chu Văn An m t, ông đ i c tri u đình truy t ng t c Văn Trinh Công (tên g i Chu Văn Trinh là do s ân t ng này). Ông đ i c ban tên th y là Khanh Ti t và th i Văn Mi u.

Nét n i b t h n c i con ngã i Chu Văn An đó là m t ngã i th y m u m c trong i ch s đ t n c ta. T tr c đ i Tr n, có bi t bao nhiêu ngã i th y v i nh ng c ng hi n l n lao, và các tri u đ i v sau l i càng nhi u nh ng b c tôn s đ o cao đ c tr ng, th nh ng không ai có th so sánh đ c v i Chu Văn An. Ngã i th y này có nhi u đ i u đáng quý.

Tổng hợp thầy giáo Chu Văn An tại Văn Miếu Quốc Tử Giám - Hà Nội

Ông đã dạy các học trò từ bậc cao nhất cho đến bậc học trò bình thường ở nông thôn. Ông là thầy (Tổ phó) của Trường Quốc Tử Giám dạy con em các vua quan. Ông đã mở một trường tư nhân tại huyện Thanh Đàm, lấy tên là trường Huân Cung (làng Cung Huân, cách làng Văn, huyện trên, nơi Chu Văn An làm nhà dạy sách).

Tuy trường này nhưng đã thu nạp hàng ngàn môn sinh đến chết vì học. Chính từ trường Huân Cung này mà Chu Văn An được thăng, được Vua mời vào Quốc Tử Giám.

Nội dung dạy học của ông ngày nay không còn được biết đến một cách đầy đủ, nhưng chắc

chọn ông đã nắm lấy cơ hội này để thuyết phục kinh điển của Nho gia, từ đó đi sâu nghiên cứu lý thuyết Khổng – Mạnh dựa trên chi tiết thực tiễn. Ta biết rằng, đối với Lý cũng như thời Trần, đạo Phật là Quốc giáo.

Nhiều vị vua đi sâu vào Phật học và có những lý thuyết riêng cho Phật giáo Việt Nam, dân chúng cũng rất mê Phật. Để làm cho Nho học có mặt và trí thức trong giáo dục thời bấy giờ không phải là đi sâu vào nghiên cứu, những Chu Văn An đã làm được điều này, khiến cho mọi tầng lớp Vua quan sùng Nho và sau đó bị mất ông.

Ta không thấy ông trực tiếp bài bác Phật giáo, những các học trò được ông dạy dỗ, khi ra làm quan lại phê phán đạo Phật. Bởi vì bài Phật đạo tôn Nho là theo đúng phương hướng, ý chí người thầy của họ.

Với phương pháp dạy học, Chu Văn An có một phong cách đặc biệt hấp dẫn, khiến cho mọi người đều phải kính trọng, tôn phục. Tài liệu xưa còn ghi lại, ông rất nghiêm nghị và gọn gàng mau.

Những học trò cũ đã làm quan to như Phạm Sư Mạnh, Lê Quát lúc về thăm ông vẫn phải khép nép giữ gìn, và sau khi có điều gì chưa đúng phép, ông vẫn nghiêm khắc dạy dỗ. Sự nghiêm minh này càng khiến ông được học trò kính mến hơn.

Có giai thoại kể rằng, ông có người học trò vốn là Thầy thuốc, đã bị bệnh hình phạt xin được vào trường học. Câu chuyện khó tin, những lời khẳng định: Cái đức và cái tài của Chu Văn An khiến người thời nay cũng phải tìm kiếm để xin thầy giáo.

Hẳn ai hỏi, chỉ riêng Chu Văn An mới có được câu chuyện về đạo đức siêu trớn này. Phải như thế mới hiểu được vì sao mà chung quanh thầy giáo Chu Văn An người đi đã thấm đẫm nhuần truyến hoang đường kể đời.

Còn một số tài liệu cho biết thêm rằng, Chu Văn An cũng là một nhà nghiên cứu Đông y, đã biên soạn cuốn "Y học yếu lược" và "Chu di biên", sách "Thanh Trì Quang Liệu Chu thời di thời" cũng nói như vậy. Vốn dĩ này còn phải được thêm.

Sinh thời, Chu Văn An luôn luôn được dân chúng ca ngợi và phụng thờ thành cao tụy t với cả ông. Ông được tôn là Văn thần sở biếu, nghĩa là ngọn cờ thầy giáo của Việt Nam muôn đời.

Sau khi ông qua đời, triều đình đã đưa ông vào thờ ở Văn Miếu, xem ông ngang hàng với những bậc Thánh hiền ngày xưa. Trăn Nguyên Đán đánh giá và nhận đóng góp của ông: Nhờ có ông mà "bậc học xoay làn sóng, phong tục trở lại thuần hậu".

Nhà học Ngô Sĩ Liên đời Lê Thánh Tông đã khen: "... Nhờ ông nhà Nho mới có Việt ta được dùng đời không phải không nhieu, có kẻ chớ nghĩ đến công danh, kẻ thì chuyên lo với phú quý, kẻ lại a dua với đời, có kẻ chớ biết ăn lộc giỗ thân. Ngọn cờ chớ u mê tâm đến đời đời, suy nghĩ đến việc giúp Vua nêu được tốt cho dân được nhieu, Chu Văn An đời Trăn có lẽ gọi được như thế...".

Ngọn cờ dân vùng quê Thanh Đàm thờ ông làm Thành hoàng và gọi là đời Thánh Chu. Việt Nam có những thánh võ như Thánh Dóng, Thánh Trăn, thì cũng phải có cả Thánh văn.

Thánh văn là nhà giáo, là thầy Chu Văn An. Những di tích trong những có liên quan đến ông được gìn giữ và uy danh ngọn cờ thầy giáo: Đời Thanh Liệt, Đời Huân nh Cung, Đời Văn Đĩnh, Đời Phụng ng Sơn, Mẹ Thu ng Lu ng, Đời m M c, Linh Đàm, v.v...

Vị trí của ông trong lịch sử giáo dục Việt Nam hoàn toàn được khẳng định.

PGS Vũ Ngọc Khánh